

VÄIKE-MAARJA VALLA
EELARVESTRAATEEGIA
AASTATEKS 2019-2022

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	3
1.1. EELARVESTRAATEEGIA EESMÄRK	3
1.2. EELARVESTRAATEEGIA STRUKTUUR, EELDUSED JA LÄHTEALUSED	4
1.3. EELARVESTRUUKTUURI ALLOSAD	4
1.4. PROGNOOSI EELDUSED.....	5
2. EESTI MAKROMAJANDUS.....	6
3. VÄIKE-MAARJA VALLA MAJANDUSLIK ARENG	6
4. PÕHITEGEVUSE EELARVE.....	8
4.1. PÕHITEGEVUSE TULUD.....	8
4.2. PÕHITEGEVUSE KULUD	12
4.3. PÕHITEGEVUSE TULEM	14
5. INVESTEERIMISTEGEVUS.....	16
6. EELARVE TULEM.....	18
7. LAENUD.....	19
8. NETOVÕLAKOORMUS	20
9. KOKKUVÕTE.....	23

1. SISSEJUHATUS

1.1. EELARVESTRAATEEGIA EESMÄRK

Väike-Maarja vallavalitsuse tegevuse lähtealuseks on valla arengukava koos tegevuskava ja eelarvestrateegiaga. Valla eelarvestrateegia koostamise peaesmärgiks on kindlustada eelarvepoliitika pikemaajalise jätkusuutliku arengu tagamine ning iga-aastane tulude/kulude planeerimine. Eelarvestrateegia annab rahalised orientiirid valla võimalustest arengukavas kavandatud tegevuste realiseerimiseks.

Arengukava koos eelarvestrateegiaga on alus iga-aastase vallaeelarve prioriteetide määramisel. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid kalendriaasta jooksul. Väike-Maarja valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Käesolev eelarvestrateegia on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi KOFS) § 20 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (edaspidi KOKS) § 37² alusel.

Eelarvestrateegia koostatakse vähemalt neljaks eelseisvaks eelarveaastaks ning seda korrigeeritakse vajadusel igal aastal tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest.

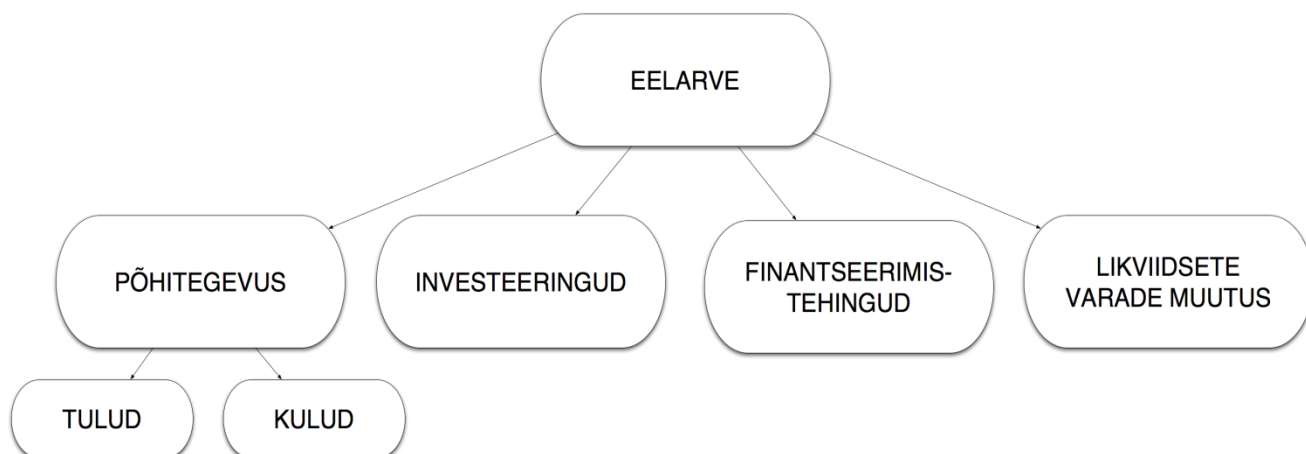
Põhilisteks valla finantsolukorda iseloomustavateks näitajateks on eelarvestrateegias põhitegevuse tulem, investeerimistegevuse osakaal ja netovõlakoormus. Nimetatud näitajate abil saab ülevaate valla omafinantseerimisvõimekusest ja uute laenukohustuste võtmise vajadustest ning võimalustest.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- positiivne põhitegevuse tulem;
- investeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- võlakoormuse võimalikult madal tase;
- erinevate toetusrahade kaasamine vajalike investeringute teostamiseks.

1.2. EELARVESTRAATEEGIA STRUKTUUR, EELDUSED JA LÄHTEALUSED

Eelarvestrateegia koostamisel on aluseks võetud *joonisel 1* toodud eelarve struktuur.

Joonis 1: Eelarve struktuur

1.3. EELARVESTRAKTUURI ALLOSAD

EELARVE TULEM (ÜLEJÄÄK / DEFITSIT)	PÕHITEGEVUS- TULEM (oma- finantseerimise võimekus)	PÕHITEGEVUSE TULUDE EELARVEOSA
		<ul style="list-style-type: none"> * Maksutulud (+) * Tulud kaupade ja teenuste müügist (+) * Saadavad toetused jooksvateks kuludeks (+) * Muud tegevustulud (+)
		PÕHITEGEVUSE KULUDE EELARVEOSA
		<ul style="list-style-type: none"> * Antavad toetused jooksvateks kuludeks (-) * Personalikulud (-) * Majandamiskulud (-) * Muud tegevuskulud (-)
		INVESTEERIMISTEGEVUSE EELARVEOSA
		<ul style="list-style-type: none"> * Põhivara müük (+) * Põhivara soetus (-) * Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+) * Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-) * Finantstulud ja -kulud (+/-)

FINANTSEERIMISTE GEVUSE EELARVEOSA
---

* Kohustuste võtmine (+)
----

* Kohustuste tasumine (-)

LIKVIIDSETE VARADE MUUTUSE EELARVEOSA
--

* Likviidsete varade muutus (+/-)

Tabel 1. Eelarvestruktuuri allosad.

1.4. PROGNOOSI EELDUSED

- 1.
2. Väike-Maarja vallas elab Statistikaameti andmetel 01.01.2018 seisuga 5944 inimest
3. Keskmise brutopalgas kasv on 3-4% aastas.
4. Residendist füüsiliste isikute makstud tulumaksust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 2018. aastal 11,84% ning eelarvestrateegia perioodil see ei muutu
5. Tööpuuduse osakaal on väike 4% ja püsib stabiilsena.
6. Uusi täiendavaid kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata.
7. Eelarvestrateegia prognoosimisel lähtutakse 2018. a Väike-Maarja valla territooriumist ja 2018. aastal kehtivast halduskorraldusest.
8. Euroala praegune majanduspoliitiline kurss oluliselt ei muutu.

2. EESTI MAKROMAJANDUS

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab Statistikaameti andmete põhjal 2018. aastal 3,7%. Rahandusministeeriumi 2018. aasta augusti lõpus avaldatud andmetes tuuakse välja, et 2018. aasta teises kvartalis jätkusid Eesti ettevõtete ja majapidamiste tegevuses viimaste aastate trendid. Tarbimiskulutused kasvasid sissetulekutest aeglasemalt ja ettevõtete investeeringud olid tagasihoidlikud. Samas väliskeskkond oli endiselt tugev ja toetas ekspordi kasvu.

Eesti panga hinnangul on 2018. aastal ettevõtlussektori vähese investeerimise tagajärjeks on pikaajalise majanduskasvu aeglustumine. Ettevõtete investeeringukulutuste suhe lisandväärtusesse on viimasel kolmel aastal jäänud kriisiaegsele tasemele, mis jääb Euroopa Liidu riikide keskmisele alla. Ka välisinvesteeringute jaoks on Eesti jäänud pigem väheatraktiivseks. Eeldusel, et rahastamistingimused püsivad soodsad ning arvestades, et edukad ärimudelid nõuavad investeeringuid uude tehnoloogiasse, seda eriti tööjõupuuduse tingimustes, peaks kapitalisoetus kahel järgmisel aastal hoo sisse saama, kuid väljavaade selleks on ebakindel. Tarbijahindade kasv läbis kõrgtaseme 2017. aasta lõpus, mil see oli 4% lähedal. 2018. aasta alguses aeglustuma hakanud hinnakasv jõuab 2020. aastaks umbes 2%ni, mis on ligilähedane ülejäänud euroala hinnakasvule. Kiirema hinnakasvu peamiseks põhjuseks on sinne kiirem kulude, ennekõike tööjõukulude kasv.

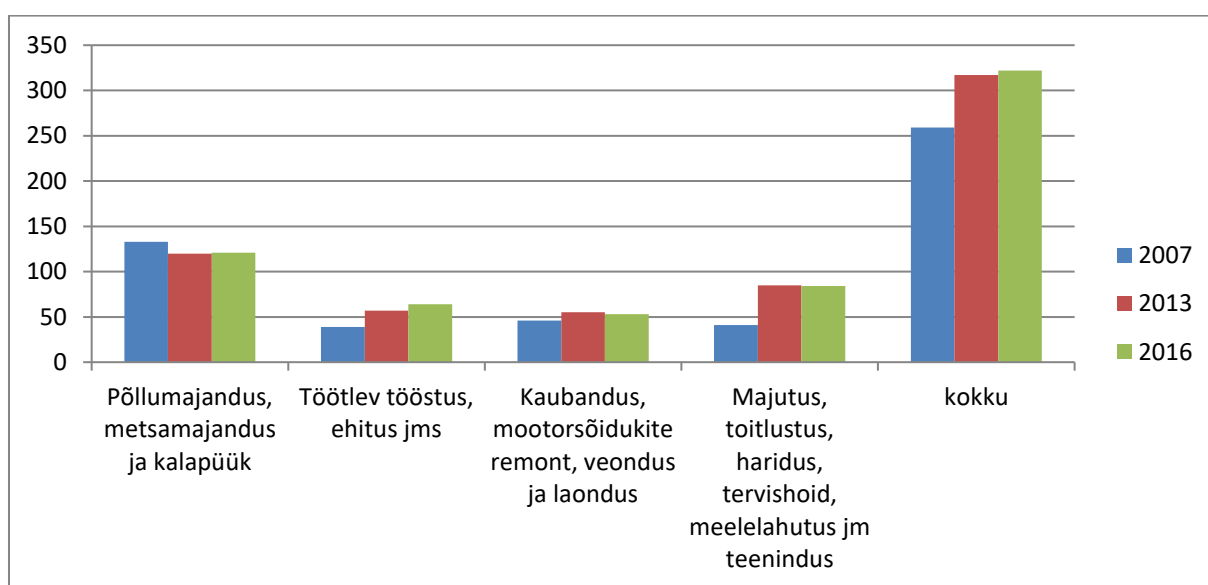
Riskid:

- Ootamatud tagasilöögid välisnõudluses võivad mõjuda negatiivselt tööturu arengutele, samuti ei tarvitse palgatõus jätkuda töötajate poolt oodatud kiirusel. Need tegurid võivad vähendada nii ostujõudu kui tarbimisjulgust.
- Palgakulude suhteliselt kiire kasv võib kaasa tuua eksportivate ettevõtete konkurentsivõime halvenemise välisturgudel.
- Väliskaubandusmahtusid võib oluliselt mõjutada välistellimuste kõikumine suurettevõtetel, kelle toodangul on oluline osa Eesti ekspordis.

3. VÄIKE-MAARJA VALLA MAJANDUSLIK ARENG

Väike-Maarja vald on suutnud vaatamata demograafilise olukorra halvenemisele säilitada finantsvõimekuse rahuldava taseme ja panustada vallale vajalike investeeringute teostamisse. Hoolimata maapiirkonnale omastest majandusprobleemidest on ettevõtlusaktiivsus vallas püsinud stabiilsena ning mitmekesisena.

Piirkonna tähtsamateks majandusharudeks on põllumajanduslik tootmine, kaubandus, teenindus, transport, ehitus, ümbertöötlev ja puidutööstus. Majanduselu edendamiseks on paikkond avatud väljastpoolt tulevatele investeeringutele.

Joonis 4. Ettevõtete tegevusalade jaotus aastate võrdluses (allikas: Statistikaamet).

Väike-Maarja valla elanike tööhõivet iseloomustab seotus Rakvere linnaga ja kohalike suuremate tööandjatega. Kõige suuremad tööandjad on Baltic Log Cabins OÜ, Nordkalk AS, Reinpaul OÜ, SF Pandivere OÜ, Antaares AS, Andcar OÜ, Ebavere Graanul OÜ, Vao Agro OÜ, Joosand OÜ ja Pandivere Ehitus AS. Baltic Log Cabins OÜ-s töötab 90 töötajat, Nordkalk AS-s 89 ja Reinpaul OÜ-s 76 inimest.

Väike-Maarja valla lähimineviku finantsnäitajate kokkuvõtte tugevuste ja nõrkuste kaupa:

Tugevused

- Mõistlik võlakoormuse tase.
- Omafinantseerimisvõimekuse väärtus on üle 1,0. Vald suudab panustada omavahenditest piirkonna arengusse.
- Tulude (sh tulumaksu laekumine) kasv.

- Investeeringute suurenemine, kaasrahastamise leidmise võimekus.
- Mitmekesine ettevõtlus.

Nõrkused

- Elanike arv on vähenenud, see on pidurdanud valla tulubaasi kasvu ning üldist arengut.
- Maksumaksjate arvu langustrend.
- Sõltuvus riigieelarvest.
- Piirkonna keskmine brutopalk jääb riigi keskmisele alla.

Käesolevas strateegias on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimisel lähtutud rahandusministeeriumi, Eesti Panga ja teiste majandust analüüsivate institutsioonide poolt kavandatud majandusliku arengu näitajatest ja prognoosidest ning valla eelarve eelnevate aastate dünaamikast.

Prognoosimisprotsess koosnes neljast etapist:

- põhitegevuse tulude ja kulude prognoosimine,
- investeerimistegevuse prognoosimine,
- laenu võtmise vajaduse ja võimaluste väljaselgitamine ning kalkuleerimine,
- likviidsete varade muutuse leidmine ja valla netovõlakoormuse arvutamine.

4. PÕHITEGEVUSE EELARVE

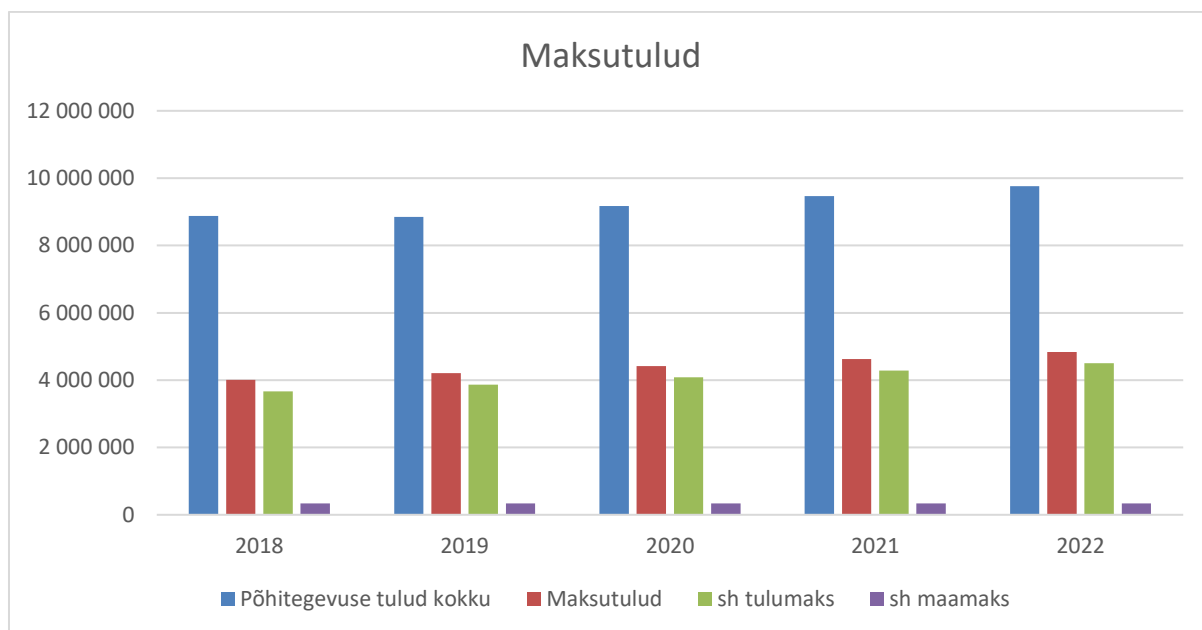
Põhitegevuse eelarve koosneb põhitegevuse tuludest ja põhitegevuse kuludest. Siia ei kuulu investeerimis- ega finantseerimistegevus, mis mõlemad asuvad eraldi eelarveosades.

4.1. PÕHITEGEVUSE TULUD

KOFS järgi jagunevad tulud põhitegevuse ja investeerimistegevuse tuludeks. Põhitegevuse tulud on jaotatud oma sisult nelja valdkonda: maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused tegevuskuludeks ja muud tegevustulud.

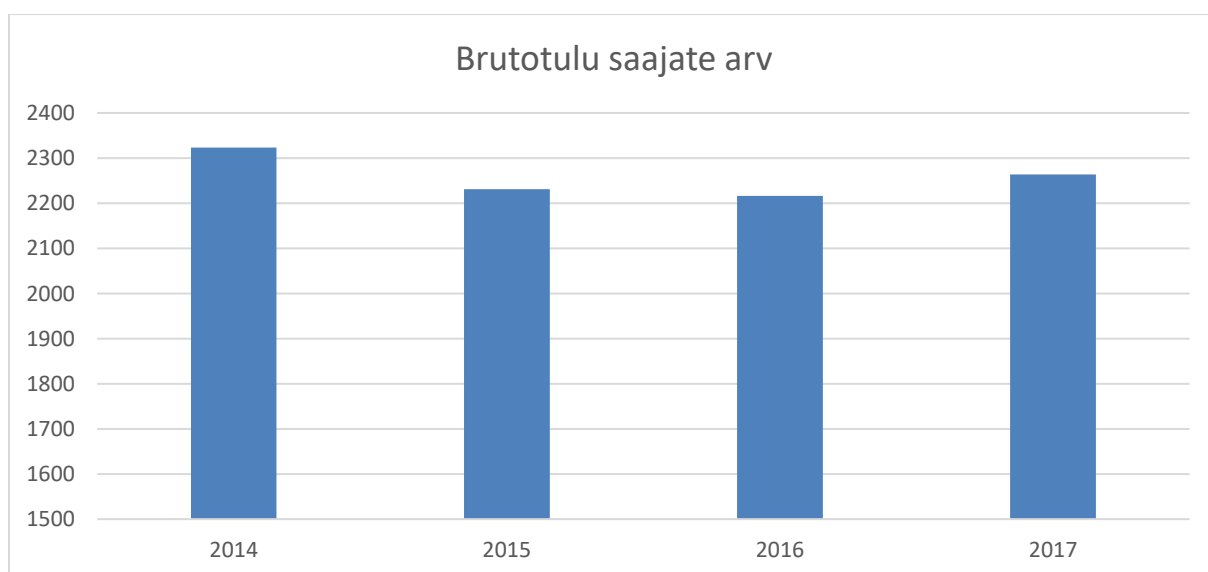
Põhitegevuse tulude kasv on prognoositud tarbijahinnaindeksi (THI) alusel (va üksikisiku tulumaks). Enamus kasvust tuleneb füüsilise isiku tulumaksu laekumise suurenemisest.

Joonis 5. Maksutulud 2018-2022 (eurodes).

Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on füüsilise isiku tulumaks (FIT). Enim mõjutavad tulumaksu laekumist maksumaksjate arv ja keskmine brutosissetulek ning ka riigipoolsed tulumaksu jaotusmetoodika muutused. Lisaks eelnevale on FIT laekumise planeerimisel aluseks eelnevate aastate FIT laekumine ning prognoositav elanike ja maksumaksjate arv Väike-Maarja vallas.

Joonis 6. Aasta keskmine brutotulu saajate arv 2014-2017

Tulumaksu laekumise võrdlus 2018. aastal (8 kuud) 2017. aasta sama perioodiga näitab ca 11%-st kasvu.

Samas peab prognooside koostamisel arvestama, et võimalike tagasilöökide korral ei tekiks olulisi tagasiminekuid valla eelarves.

Alljärgnevas tabelis on esitatud FIT laekumise võrdlus 2017 ja 2018 (jaanuar-august). Muutuse protsent on kasv konkreetse kuu kohta.

Kuu	2017	2018	vahe	muutus %
jaanuar	316 123	358 656	42 533	13,5%
veebruar	256 431	297 343	40 912	16,0%
märts	261 457	296 780	35 323	13,5%
aprill	272 599	298 464	25 865	9,5%
mai	291 739	321 893	30 154	10,3%
juuni	287 742	322 536	34 794	12,1%
juuli	336 300	352 059	15 759	4,7%
aug	293 735	317 449	23 714	8,1%
Kokku	2 316 126	2 565 180	249 054	10,8%

Tabel 2. 2017/2018 aasta FIT laekumise võrdlus eurodes (jaanuar-august).

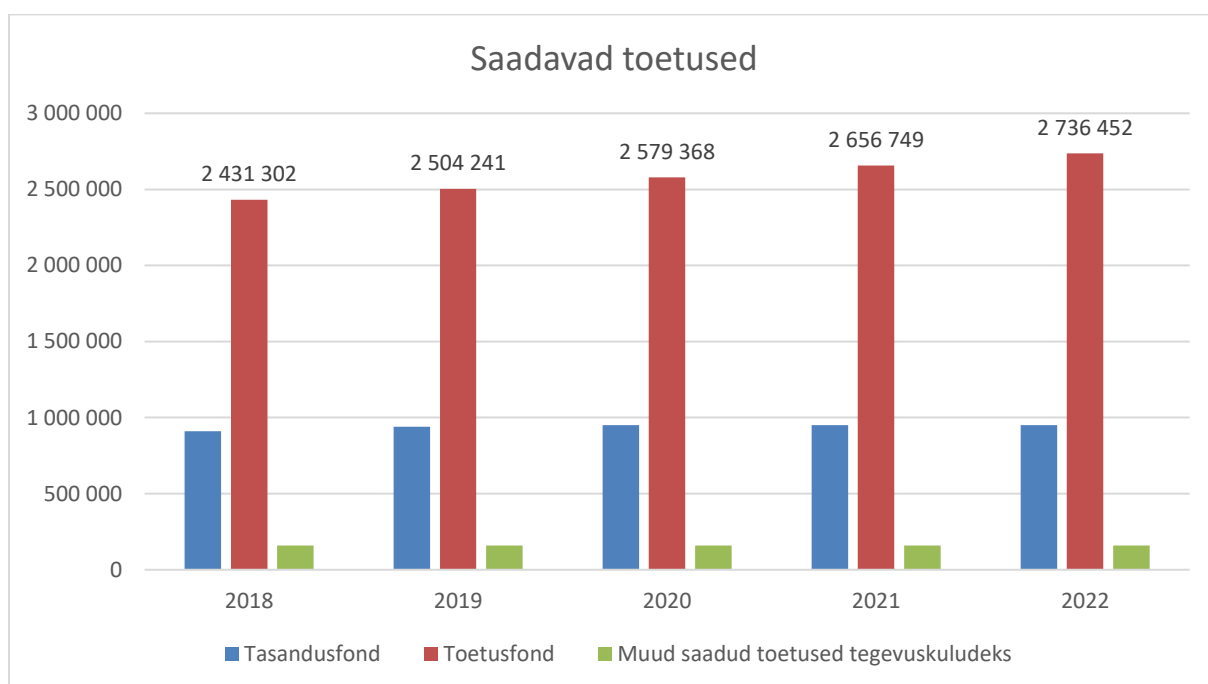
Rahandusministeeriumi eestvedamisel on kavandatud FIT brutotulu suurendamine. Läbirääkimised teiste ministeeriumidega käivad veel täiendavate toetuste lisamisel FIT brutotuluprotsenti – 11,96. Eelarvestrateegia koostamise ajal veel konkreetseid otsuseid vastu võetud ei ole ja seda tõusu Väike-Maarja valla eelarvestrateegiasse planeeritud ei ole.

Maamaks on riiklik maks, mis laekub täies ulatuses KOV eelarvesse. Alates 2015. aastast on üldine maamaksu määr vallas 2,3% ja põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksu määr 1,6%. 2018. aastal jäeti maamaksu määrad muutmata. Eelarvestrateegias ei ole prognoositud maamaksu tõusu (üldine maamaksu määra muutus 2,3%lt 2,5%ni ha ning haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksu määra muutus 1,6%lt 2,0%ni), kuna maamaks mõjutab kõige rohkem just põllumajandusettevõtteid ning viimased kolm aastat ei ole põllumajandustootjatele olnud looduslikult soodsad.

Kaupade ja teenuste müügist laekuvad tulud kasvavad üldise kaupade ja teenuste hindade kallinemise tasemel. Põhiosa tuludest laekub Väike-Maarja Hooldekodu ja haridusasutuste tegevusest (kohatasud, toiduraha jmt) ning elamu- ja kommunaalmajandusest.

Toetuste kavandamisel on arvestatud, et need kasvavad üldise majanduskasvu tasemel. Tasandusfondist laekuvad summad on planeeritud konservatiivselt 2018. aasta tasemel. Toetused laekuvad suures ulatuses riigieelarvest. Seaduse muutustest, mis korrigeerivad kohalike omavalitsuste tulubaasi aluseid, võivad summad eelarvestrateegia perioodil muutuda.

Muud laekumised on prognoositud arvestades senist laekumise dünaamikat.

Joonis 7. Saadavad toetused (eurodes).

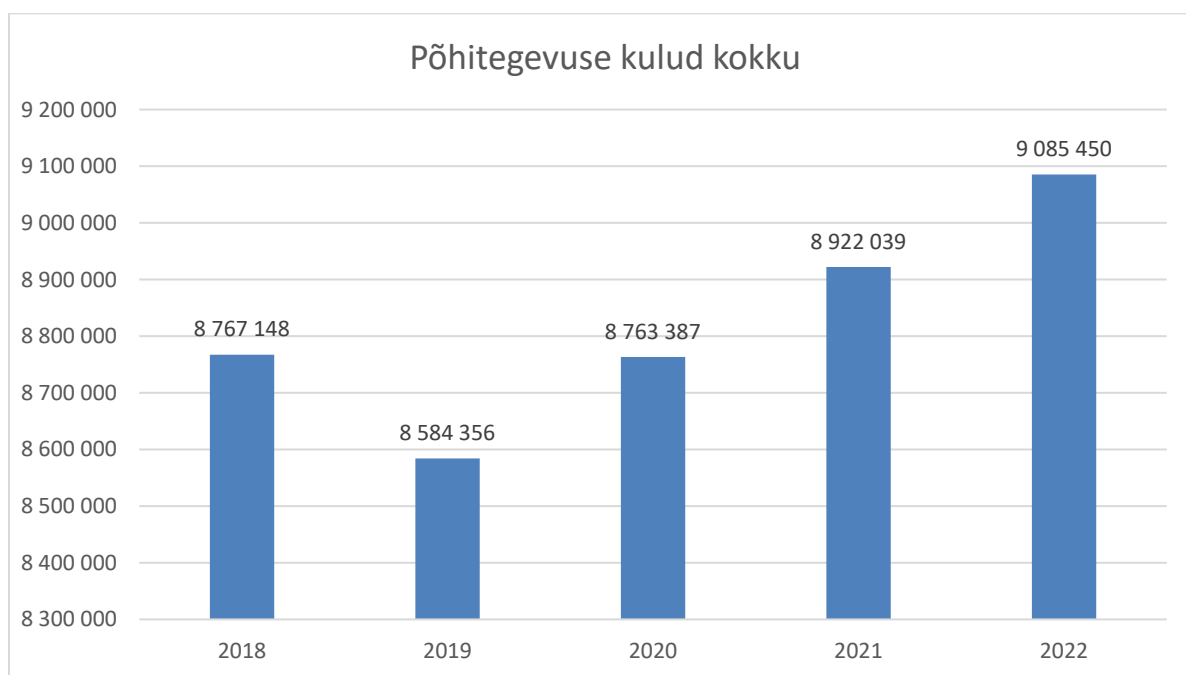
4.2. PÕHITEGEVUSE KULUD

Kulude struktuuris on toodud jaotus eraldi toetuste, personalikulude, majandamiskulude ja muude kulude lõikes. Põhitegevuse kulude maht ületab eelarvestrateegia perioodil 9 miljoni euro piiri. Kulude mahu kasvul on mitu põhjust:

- Riigi keskvalitsuse otsused palgatõusuks riigi eelarvest. Kohalikud omavalitsused panustavad oma eelarvest lisavahendeid, et tagada konkurentsivõimeline palgatase;
- Riigi eelarve eraldised tegevuskulude toetuseks suurenevad. Näiteks toetused sotsiaalseteks garantiideks, teede hoolduseks ja mitmesugusteks projektitoetusteks;
- Kohaliku omavalitsuse enda otsused – eelarvetasakaalu hoidmiseks suurendatakse ka teiste valdkondade alaeelarveid;
- Üleüldine hindade (THI) tõus, mis suurendab kohalike omavalitsuste müüdavate kaupade ja teenuste maksumusi.

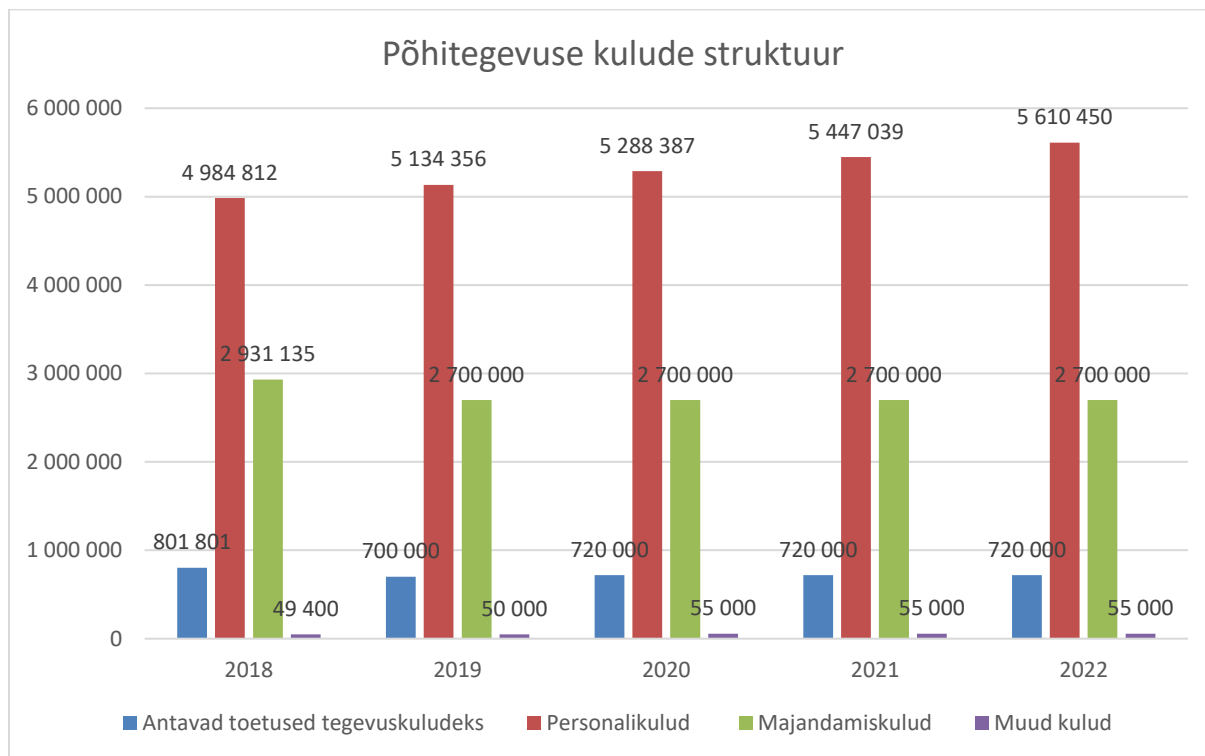
Eesmärgid põhitegevuse kulude planeerimisel:

- Põhitegevuse kulude kasv peab jääma väiksemaks põhitegevuse tulude kasvu tempost;
- Kulude vähendamiseks suurendada personali tööefektiivsust ja kuigi inflatsioon suurendab mitmeid sisendeid, siis hoida majandamiskulud stabiilsena;
- Munitsipaaltöötajatele tagada eelarvestrateegia perioodil võrreldav palgakasv Lääne-Viru maakonna keskmise palgaga.

Joonis 8. Põhitegevuse kulud kokku (eurodes).

Põhitegevuse kulude eelarveosas on kulud jaotatud järgmiselt:

Joonis 9. Põhitegevuse kulude struktuur 2018-2022 (eurodes)

Valdkondade lõikes on valla arengukavas püstitatud ülesannetest lähtuvalt aastateks 2019-2022 kavandatud järgmised prioriteetsed tegevused.

Üldvalitsemise valdkonnas on suund efektiivsuse ja kvaliteedi suurendamisele, kavas on teenistujatele erialase hariduse ja koolituse võimaldamine, vallavara efektiivsem kasutus, koostöö parandamine ning veelgi parem infovahetus organisatsiooni siseselt ja avalikkusega.

Hariduse valdkonna põhirõhk on suunatud seadusega omavalitsusüksusele pandud ülesannete täitmisele. Prioriteetideks on turvalise õppe- ja töökeskkonna loomine, õppekorralduse ja kasvatus tõiustamine, üldharidusvaldkonna koolivõrgu säilitamine, noortele ajakohaste ja mitmekülgsete huvitegevuste loomine. Oluliseks peetakse haridustöötajate pädevuse ja motiveerituse tõstmist ning kogukonnas olevate võimaluste kaasamist õppekavadesse.

Kultuuri valdkonnas on eesmärgiks kultuuri- ja spordirajatiste kaasajale vastav sisustamine, toimiv mitmekesine tegevus, kultuuripärandi säilimine ja eksponeerimine, valla mainet ja

atraktiivsust suurendavate kultuuri-sportisündmuste korraldamine ja toetamine, koostöövõrgustike (sh turism) loomine.

Sotsiaalse heaolu valdkonnas laste arenguks soodsa keskkonna loomine, hoolekandeteenuste mitmekesistamine ja kvaliteedi tõstmine, Väike-Maarja Hooldekodu kliendikohtade arvu suurendamine ning kohandamine eakate ja puudega inimeste päevakoduks, terviseedenduse projektide elluviimine, piirkondliku esmatasandi tervisekeskuse toetamine.

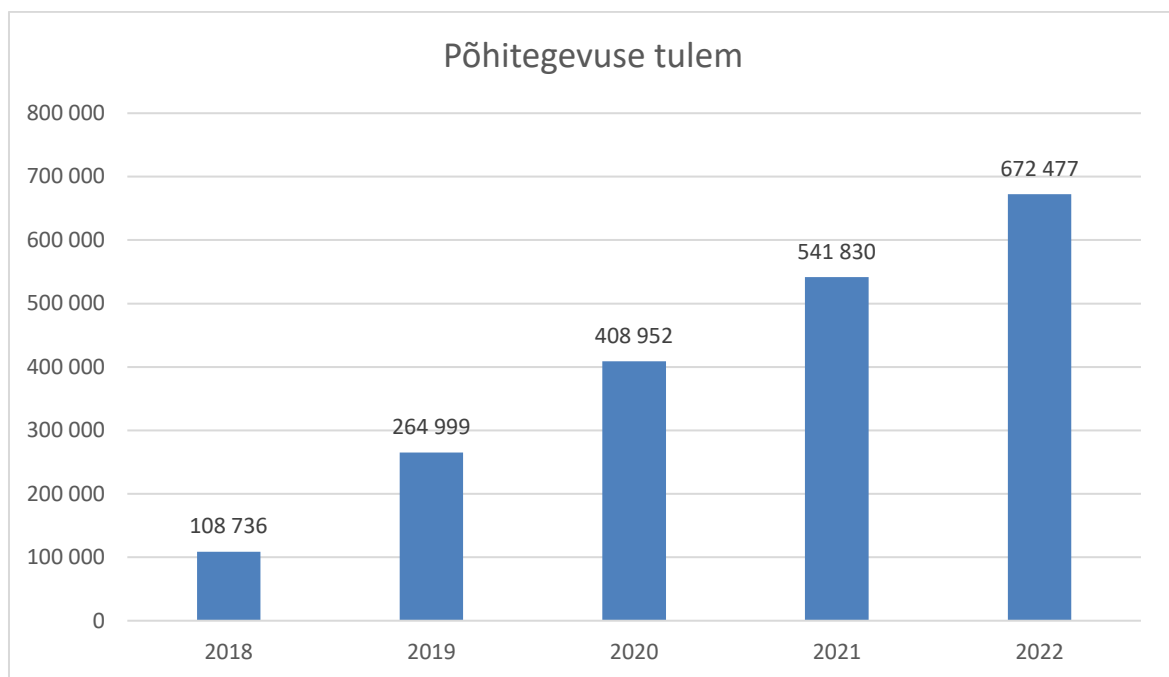
Majanduse valdkonna prioriteedid on elu- ja ettevõtluskeskkonna atraktiivsuse suurendamine. Tehakse koostööd riiklike, Lääne-Viru maakonna ja PAIK piirkonna ettevõtluse arendamise tugistruktuuridega. Tähelepanu all on munitsipaalhoonete renoveerimine, teede korrastamine, kergteede võrgustiku laiendamine, välisvalgustuse rekonstrueerimine, ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendus, parkide ja haljasalade olukorra parandamine.

Kõiki ülalnimetatud valdkondi läbivaks prioriteediks aastatel 2019-2022 on kodanikeühenduste ja külakogukondade potentsiaali edasine kasutamine arendustegevuses ning kogukonna probleemide ennetamisel ja lahendamisel.

4.3. PÕHITEGEVUSE TULEM

Põhitegevuse tulem võrdub põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahega. KOFS järgi on põhitegevuse tulemi väärtuseks lubatud ainult null või positiivne väärtus, negatiivne väärtus ei ole üldjuhul lubatud. Kui põhitegevuse tulemi väärtus on negatiivne, siis see tähendab, et omavalitsus ei suuda katta jooksvate tulude arvelt jooksvaid kulusid. Sellisel juhul finantseeritakse põhitegevuse kulusid põhivara müügi ja reservide arvelt. Ühekordsete tulude arvelt põhitegevuse kulude finantseerimine pikemal perioodil on riskantne ning nende tulude kehvema laekumise korral võib tekkida oht sattuda finantsraskustesse ning omavalitsuses ei ole tagatud põhitegevuse rahastuse jätkusuutlikkus.

Väike-Maarja valla põhitegevuse tulemi väärtused prognoosiperioodi jooksul on esitatud alljärgneval joonisel.

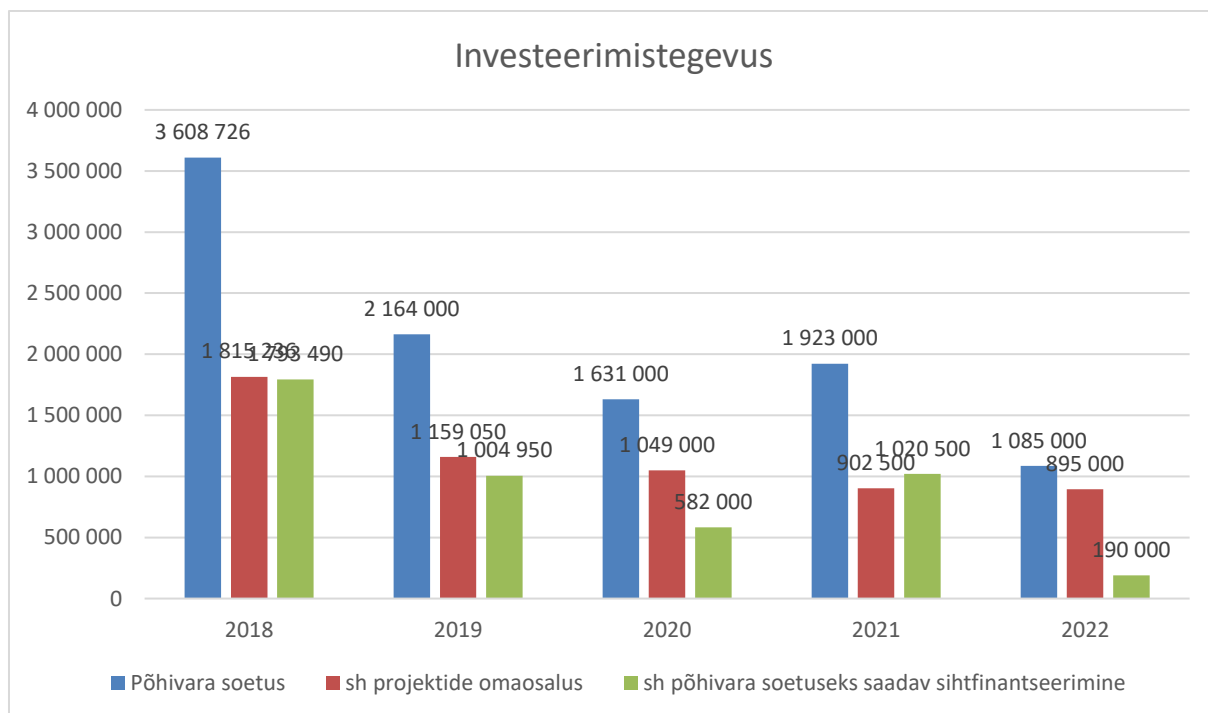

Joonis 10. Põhitegevuse tulem (eurodes).

Jooniselt on näha, et põhitegevuse tulem on igal aastal kindlalt positiivne ning kasvab alates 2018. aastast kuni 2022. aastani. Samas alljärgnevatel peatükkidest selgub, et järgnevatel aastatel ei suuda põhitegevuse tulemi positiivne väärtus katta ära kogu investeerimistegevuseks vajaminevat summat ning nende vahe tuleb finantseerida laenudega.

5. INVESTEERIMISTEGEVUS

Investeeringustegevuse eelarveosa koosneb investeeringuteks saadavatest tuludest ning investeeringustegevuse kuludest. Investeeringustegevuse tulud ja kulud on esitatud alljärgneval joonisel.

Joonis 11. Investeeringustegevus (eurodes)

Jooniselt on näha, et investeeringustegevuse eelarve on kogu strateegia perioodi (2019-2022) jooksul olulise osakaaluga põhitegevuse kuludes ning investeeringustegevuse kulud ületavad investeeringuteks saadavaid tulusid. Investeeringustegevuse teostamist võimaldab positiivne põhitegevuse tulem, planeeritud saadavad projektitoetused ja ka laenustegevus. Kuna põhitegevuse tulem on positiivne ja kasvutrendiga, on vallas võimalus panustada investeeringustegevusse ehk teisisõnu: investeeringute tegemise võimekus sõltub valla omafinantseerimise võimekusest. Olulised on põhitegevuse tulemi ja investeeringustegevuse tulemi vahetõrge ning investeeringute sotsiaalmajanduslikud mõjud.

Strateegias on arvestatud kõigi valla arengukavas planeeritud projektide elluviimisega:

Investeeringuobjektid* (alati "+" märgiga)	2018 eeldatav täitmine	2019 eelarve	2020 eelarve	2021 eelarve	2022 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	13 000	5 000	5 000	5 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	13 000	5 000	5 000	5 000	0
04 Majandus	2 135 656	1 402 000	1 023 000	1 785 000	470 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	982 790	678 300	414 500	996 500	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 152 866	723 700	608 500	788 500	470 000
05 Keskkonnakaitse	0	249 000	75 000	60 000	60 000
<i>sh toetuse arvelt</i>		172 900	23 500	10 000	10 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		76 100	51 500	50 000	50 000
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	27 795	120 000	90 000	58 000	480 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	14 000	0	0	14 000	180 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	13 795	120 000	90 000	44 000	300 000
07 Tervishoid	870 000	120 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	630 000	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	240 000	120 000	0	0	0
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	321 525	180 000	78 000	15 000	75 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	77 700	120 000	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	243 825	60 000	78 000	15 000	75 000
09 Haridus	145 520	18 000	200 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	89 000	3 750	50 000	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	56 520	14 250	150 000	0	0
10 Sotsiaalne kaitse	95 230	70 000	160 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		30 000	94 000	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	95 230	40 000	66 000	0	0
KÕIK KOKKU	3 608 726	2 164 000	1 631 000	1 923 000	1 085 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 793 490	1 004 950	582 000	1 020 500	190 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 815 236	1 159 050	1 049 000	902 500	895 000

Suuremad investeeringud nimeliselt

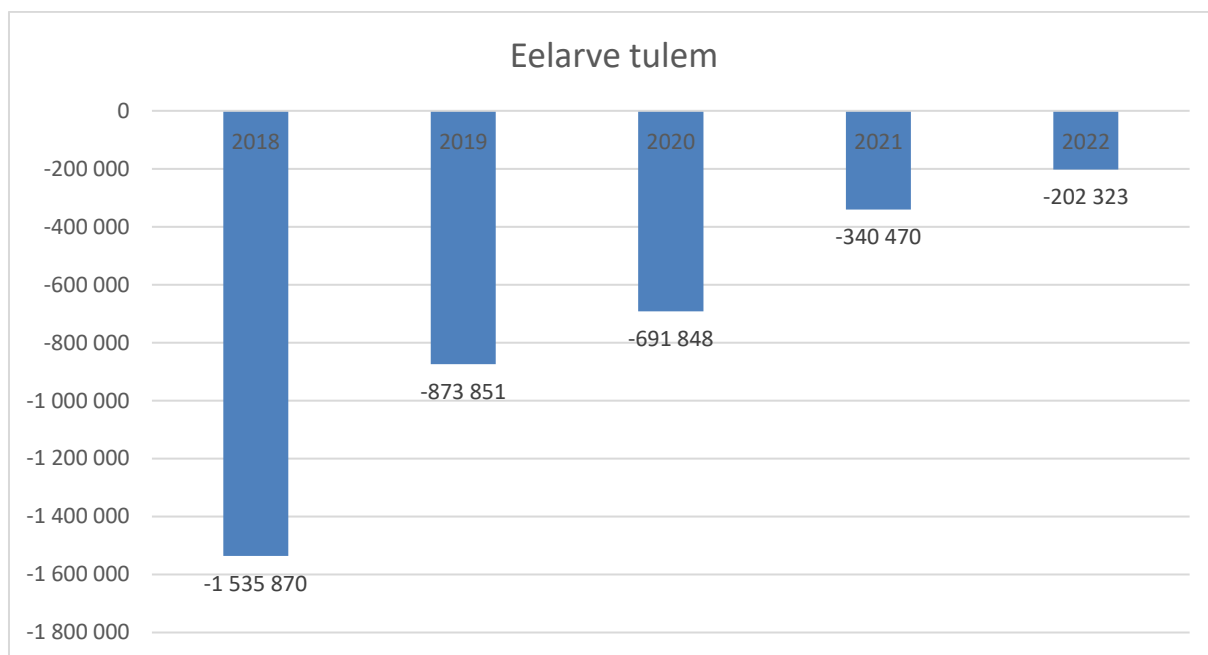
1. Jäätmejaama rajamine Rakke alevikku	0	120 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		108 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		12 000			
2. Teede ja tänavate rekonstrueerimine	353 300	370 000	390 000	410 000	430 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	353 300	370 000	390 000	410 000	430 000
3. Simuna kergliiklustee rajamine	0	800 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		600 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		200 000			
4. Väike-Maarja, Rakke ja Simuna aleviku tänavavalgustuse rekonstrueerimine	0	0	0	0	450 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					180 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					270 000

5. Staadioni rajamine Väike-Maarjasse	0	0	500 000	500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			350 000	350 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			150 000	150 000	
6. Väike-Maarja -Triigi kergliiklustee projekteerimine ja ehitamine	0	0	20 000	850 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				637 500	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			20 000	212 500	
7. Rakke kultuurikeskuse hoones ruumide renov. pere-, hambaarstile ja apteegile	0	120 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		120 000			
8. Väike-Maarja hooldekodu lifti rajamine	0	120 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		60 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		60 000			
9. Väike-Maarja lasteaia ventilatsioonisüsteemi projekteerimine ja väljaehitamine	0	5 000	200 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		3 750	50 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		1 250	150 000		
10. Rakke Kultuurikeskuse renoveerimine multifunktsionaalseks keskuseks	0	160 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		120 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		40 000			
11. Väike-Maarja avaliku ruumi väljaarendamine	1 465 230	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	935 700				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	529 530				
12. Tervisekeskuse projekteerimine ja ehitamine	850 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	630 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	220 000				
13. Rakke raamatukogu juurdeehitus ja remont	146 251	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	146 251				
14. Simuna rahvamaja renoveerimine	115 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	77 700				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	37 300				

Tabel 3. Investeeringuprojektid (eurodes).

6. EELARVE TULEM

Eelarve tulem võrdub põhitegevuse eelarveosa ja investeerimistegevuse eelarveosa summaga ja on esitatud alljärgneval joonisel.

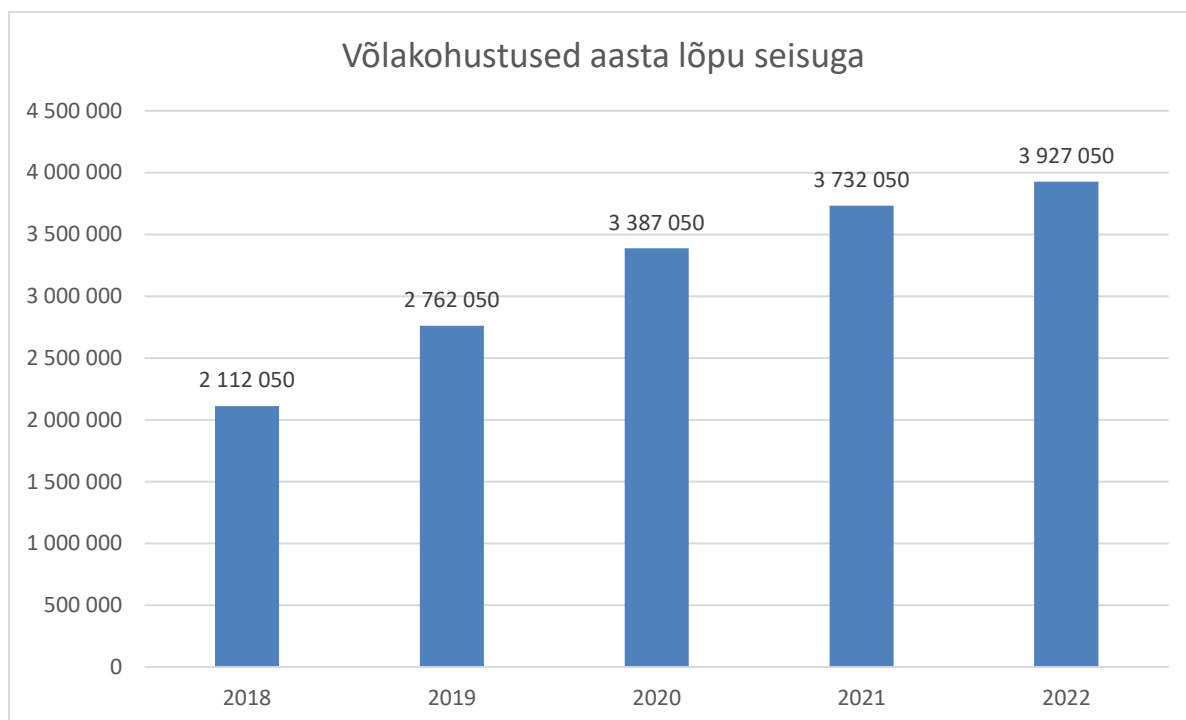
Joonis 12. Eelarve tulem (eurodes).

Prognosi aastatel on eelarve tulem negatiivne, kuna investeerimistegevus on oluliselt suurem kui põhitegevuse tulemi väärtus.

Negatiivne eelarve tulem tuleb katta kas täiendava laenuga või likviidsete varade arvelt. Kuigi tehtavad investeerimiskulutused mõjutavad negatiivselt valla finantspositsiooni suurendades võlakoormust, tuleb sellele vastukaaluks arvestada investeringute sotsiaalmajanduslikku kasutegurit. Strateegia perioodi viimastel aastatel kasvavad tulud ja paraneb põhitegevustulemi väärtus, mis võimaldab liikuda tasakaalus või ülejäägiga eelarve poole.

7. LAENUD

Väike-Maarja valla olemasolevad ja planeeritavad laenukohustused aasta lõpu seisuga on esitatud alljärgnevas graafikus.

Joonis 13. Võlakohustused aasta lõpu seisuga (eurodes)

8. NETOVÕLAKOORMUS

Finantsdistsipliini tagamiseks sätestab KOFS finantsdistsipliini tagamise meetmed, milleks on kinnipidamine KOV põhitegevuse tulemi lubatavast väärtusest ja kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast. Põhitegevuse tulemist on antud juba ülevaade punktis „Põhitegevuse tulem“. Netovõlakoormus on võlakohustuste ja likviidsete varade kogusumma vahe aruandeaasta lõpu seisuga. KOFS sätestab, et netovõlakoormus võib aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta kuuekordse põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat, ning kui nimetatud kuuekordne põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on väiksem kui 60% vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoormus ulatuda kuni 60%ni vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest. Seega võib esitada lubatud netovõlakoormuse ülemmäära järgmiselt.

Netovõlakoormuse ülemmäär võrdub:

- T^P , kui $6 \cdot (T^P - K^P) > T^P$ ehk kui $T^P / K^P < 5/6$ ehk kui omafinantseerimisvõimekus on „hea“, siis võib netovõlakoormus ulatuda põhitegevuse tuludeni;

b) $0,6 * T^P$, kui $6 * (T^P - K^P) < 0,6 * T^P$ ehk kui $K^P / T^P > 9/10$ ehk kui omafinantseerimisvõimekus on „halb“, siis võib netovõlakoormus ulatuda 60%ni põhitegevuse tuludest;

c) $6 * (T^P - K^P)$, kui $T^P > 6 * (T^P - K^P) > 0,6 * T^P$ ehk kui $9/10 > K^P / T^P > 5/6$ ehk kui omafinantseerimisvõimekus on „keskmine“, siis jääb netovõlakoormuse ülemmäär kusagile 60% ja 100% (% põhitegevuse tuludest) vahele ja täpne % sõltub konkreetsest omafinantseerimisvõimekusest ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude suhtest.

* T^P = põhitegevuse tulud, K^P = põhitegevuse kulud

Antud säte kehtestab netovõlakoormuse ülemmäära, mis sõltub omafinantseerimise võimekusest. Kui põhitegevuse tulem moodustab põhitegevuse tuludest vähemalt 16,6% (100/6), võib kohustusi võtta kuni põhitegevuse tulude mahuni.

Netovõlakoormuse summalised näitajad on toodud alljärgnevas tabelis:

	2018	2019	2020	2021	2022
Netovõlakoormus (eurodes)	1 878 918	2 752 769	3 372 617	3 713 087	3 915 410
Netovõlakoormus (%)	21,2%	31,1%	36,8%	39,2%	40,1%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	5 325 530	5 309 613	5 503 403	5 678 321	5 854 756
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	3 446 612	2 556 844	2 130 786	1 965 234	1 939 347

Tabel 4. Väike-Maarja valla võlakoormus

KOFS näeb ette finantsdistiipliini tagamise meetmed kogu kohaliku omavalitsuse arvestusüksusele, kuhu kuuluvad lisaks kohaliku omavalitsuse üksusele ka konsolideerimisgruppi kuuluvad sõltuvad üksused. Sõltuv üksus on defineeritud kui raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Väike-Maarja valla arvestusüksuse finantsdistsipliini näitajad

Väike-Maarja valla arvestusüksusesse kuulub OÜ Pandivere Vesi ja OÜ Väike-Maarja Tervisekeskus. OÜ Väike-Maarja Tervisekeskus on arvestusüksusele tervikuna väikese finantsilise mõjuga ning sellesse olulisi suuri investeeringuid eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Väike-Maarja valla konsolideeritud arvestusüksuse võlakohustused strateegia perioodi jooksul kasvavad, netovõlakoormus suureneb ning moodustab prognoosiperioodi kahel viimasel aastal vastavalt 42,8% põhitegevuse tuludest. Maksimaalsele netovõlakoormusele (60%) jääb see oluliselt alla. Perioodi lõpuks on planeeritud kogu netovõlakoormuseks (Väike-Maarja vald + Pandivere Vesi OÜ) 4 306 458 eurot. Väike-Maarja Tervisekeskus OÜ ei ole laenu planeeritud. Samas keskvalitsuse poolt kehtestatud kogu netovõlakoormuse maksimumiks on 6 033 256 eurot.

Konsolideeritud üksus (vallavalitsus+Pandivere Vesi OÜ)	2018	2019	2020	2021	2022
Põhitegevuse tulud kokku	9 172 334	9 144 808	9 469 839	9 761 369	10 055 427
Põhitegevuse kulud kokku	8 970 950	8 767 808	8 948 887	9 107 539	9 270 950
Põhitegevustulem	201 384	376 999	520 952	653 830	784 477
Investeeringustegevus kokku	-1 690 978	-1 174 650	-1 364 974	-910 600	-884 800
Eelarve tulem	-1 489 594	-797 651	-544 022	-256 770	-100 323
Finantseerimistegevus	670 163	572 792	548 466	269 140	119 814
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-1 033 904	-248 051	6569	2287	-12 519
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	316 015	67 964	74 533	76 820	64 301
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 860 547	3 433 339	3 981 805	4 250 945	4 370 759
Netovõlakoormus (eurodes)	2 544 532	3 365 375	3 907 272	4 174 125	4 306 458
Netovõlakoormus (%)	27,7%	36,8%	41,3%	42,8%	42,8%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	5 503 400	5 486 885	5 681 903	5 856 821	6 033 256
Netovõlakoormuse ülemmäär	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus	2 958 868	2 121 509	1 774 631	1 682 696	1 726 799

Tabel 5. Väike-Maarja valla arvestusüksuse võlakoormus.

9. KOKKUVÕTE

Eelarvestrateegia perioodil 2019-2022 on Väike-Maarja valla konsolideeritud majandusüksuse põhitegevuse tulude ja kulude suhe positiivne ning kasvavas trendis. Samas arvestusüksuse eelarve tulem on negatiivne, kuna vajalikud investeerimiskohustused ületavad investeerimiseks kasutada olevat põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahet. Investeerimistegevusi saab finantseerida täiendava laenurahaga, kuna laenukoormuse suhteliselt madal tase annab võimaluse kaasata vajadusel täiendavaid finantsvahendeid. Eelarvestrateegia perioodi jooksul püsib valla põhitegevuse tulem positiivne ning omavalitsusel on võimalik panustada vajalikku investeerimistegevusse.

Kuna uus EL rahastuperiood on seotud suures osas veel määramatusega, on siiski oluline, et Väike-Maarja vallal säiliks edaspidi piisvalt vaba investeerimisvõimekust, et oleks võimalus oluliste objektide renoveerimisel kaasata EL toetusmeetmete rahalisi vahendeid.

Eelarvestrateegia lisaks on arvestustabel, mis on esitatud tabelitena vastavalt rahandusministeeriumi vormile (Lisa 3).